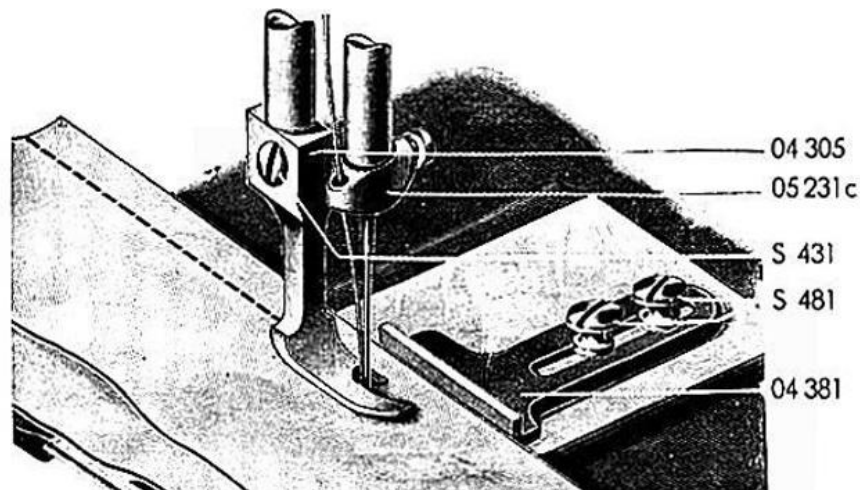

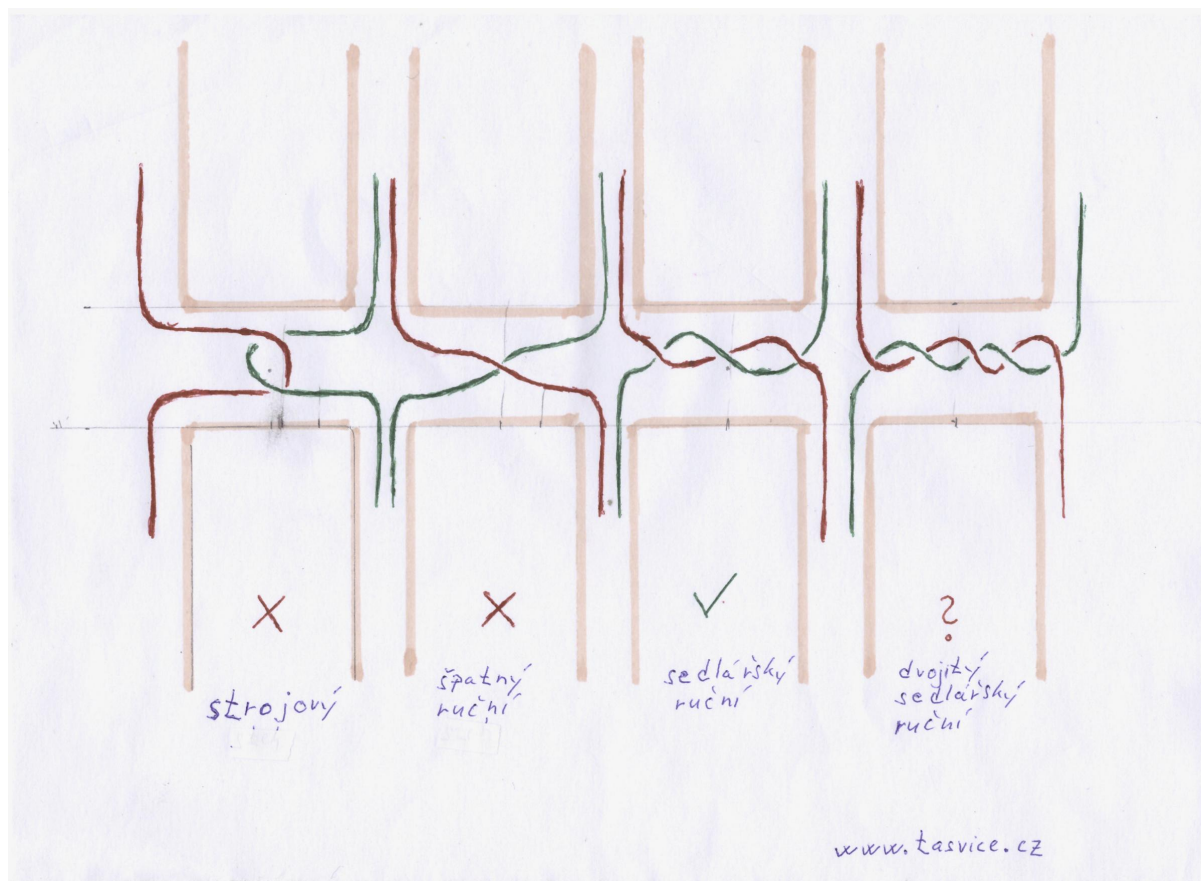
Postup ručního “sedlářského” šití

Rozdíl mezi ručním a strojovým stehem

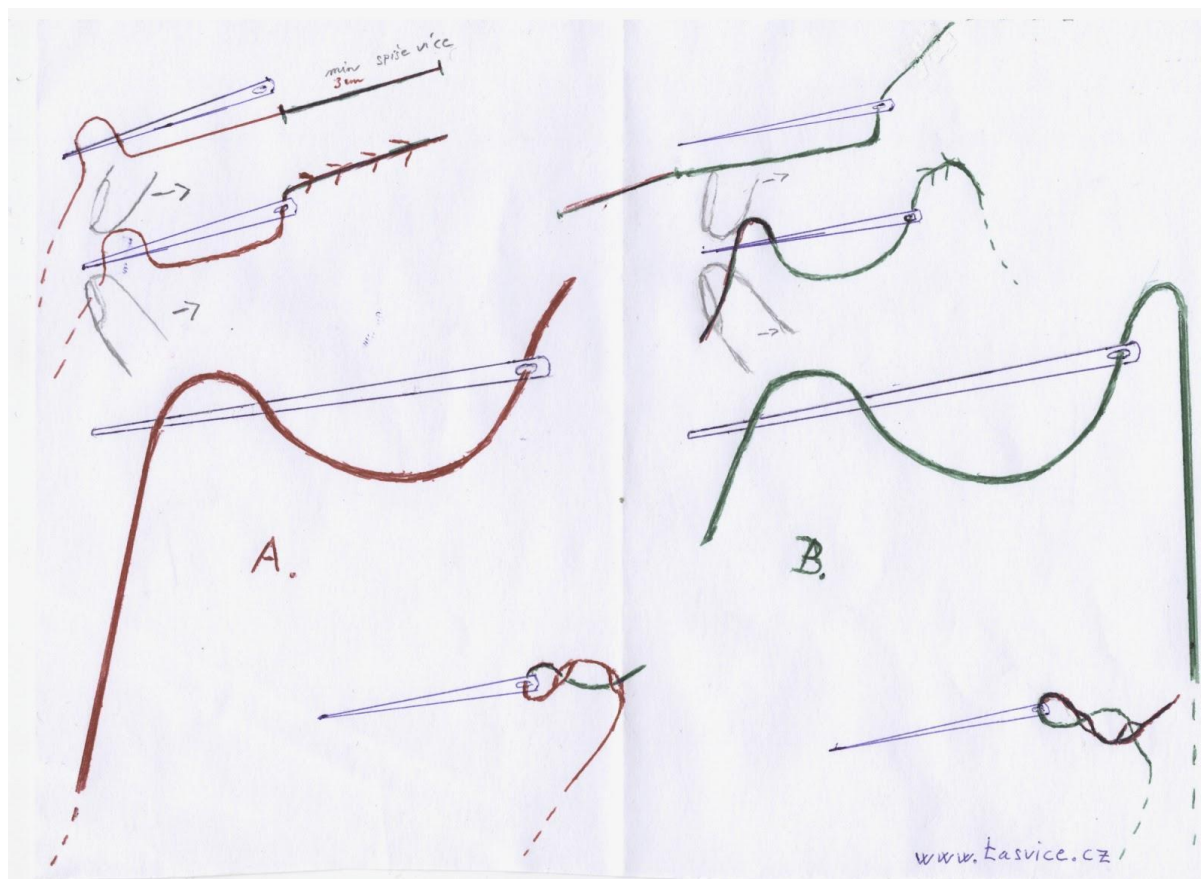
Když tak čtu reakce na síti na otázku rozdílu mezi strojovým a ručním sedlářským stehem, nemohu si odpustit malou osvětu. Všichni pracující s usní (to je vyčiněná kůže, tak se tomu má správně říkat, i když to nikdo z nás moderních samouků nedělá a naši dědové se kvůli tomu obrací v hrobě) něco měl znát, tak je to tohle :). Tedy velice stručně - ano strojový steh je rychlejší a pohodlnější, ale hlavně je méně pevný než ruční sedlářský (ne naopak!), neboť v každém stehu vytváříte uzlík "jako na botách" nejen prosté provázání nití, jako u stroje nebo pouhé střídání nití. Sedlářský steh se nebude snadno párat i v případě jeho narušení a bude mít poněkud jiný vzhled v detailu (kosení). O jeho správném postupu vzniku - užití čtyřhranného šídla, tupých jehel a volbě střídání nástrojů doporučuji osobní vysvětlení nebo alespoň zhlédnout nějaké výukové video.

Navlékání dratve na jehlu: Používáme rovné tupé jehly (oblá špička) s kulatým očkem pro dratev (nit), zahnuté jehly využívají obvykle pouze obuvníci/čalouníci pro šití v ploše . Gurmáni mohou šít také starodávným způsobem silnými kančími štětinami, ale na ty se navazuje nit odlišně. V základu jsou běžné dvě varianty viz. obrázek, ale fungují obě, leč mají své výhody i nevýhody. V případě a) je krátký konec uzavřen uprostřed nitě, takže se tolik nerozplétá, což je důležité u “stáčených” dratví, avšak při velkém tahu za jehlu se může vyvléct, zároveň však není problém jehlu sundat a vrátit i v průběhu šití, je-li to potřeba. U varianty b) se nit sundává špatně, ale drží i ve velkém tahu a u “stáčených” dratví může docházet k rozplétání volného konce a uvolnění jehly, navlékání je pro mnohé přirozenější (nit se nejprve protáhne očkem a pak se teprve dělá něco navíc), ale doporučuji tento postup spíše pro “splétaná” syntetická vlákna a nechat delší volný konec.

pozn. Délku potřebné dratve je vždy odhadovat dle použité usně, délky stehu a plánovaného výrobku, ale velmi obecně lze říci, že v případě tenkých kůží (1-2mm) potřebujete 4x délku šité linie, pro střední (2-3mm) 5x, pro silné (3-4mm) 6x + vždy přičíst 10-15cm jako pracovní přídavek.

Před šitím: naznačit linku odpichovátkem (spacing compass), linkovačem (edger) nebo drážkovačem (groover) v případě zájmu o zapuštění stehu. Dále naznačit místa pro vpich šídla k čemu lze využít kolečkový značkovač stehu (stitching wheel) nebo vydličky na značení stehu (stitching prongs), navoskovat dratev smolou není-li voskovaná z výroby. Obvykle se místa vpichu pouze značí a následně se využívá kosočtverečné šídlo pro proniknutí celou silou kůže. Moderní výrobci drobných výrobků pracující s tenkými usněmi využívají i vidličky na šití (stitching irons) a kůži rovnou proráží v celé síle, tedy často následně není nutné ani použít šídlo. Takové vidličky jsou však již mnohem dražší, musí být perfektně ostré, hroty jsou delší, velmi záleží na kvalitě materiálu, často mají vyměnitelné hroty (pro začátečníka mohou být při nákupu rozdíly málo zřejmé). Tento postup však není použitelný pro silnější usně (spoj dvou 4mm silných kůží o celkové síle 8mm), taktéž není vhodný pro hranošití spojených dílců a nedochází při něm k řádnému roztažení otvoru, tedy se jehly protahují hůře. Doporučuji se naučit raději s kosočtverečným šídlem, neboť je to levnější, univerzálnější a k tradičnímu řemeslu to zkrátka patří.

Užití čtyřhranného šídla: pro ruční šití kůže používáme čtyřhranné (diamond awl) kosočtverečné šídlo. Šídlo musí být vyleštěné, ostré, lépe s pevně uchyceným hrotem, ručka by měla mít asymetrický prvek, aby jsme měli neustále představu o orientaci hrotu bez nutnosti neustále oční kontroly (není-li tomu tak, je možno si pomoci přikládáním prstu na plochu hrotu). Ručka by neměla tlačit do dlaně pro omezení rizika vzniku onemocnění karpálního tunelu a šídlo bychom měli držet spíše po obvodu než v zadní části, kdy šídlo nám jde diagonálně přes dlaň. Při pronikání je vhodné dělat velmi malý kývavý pohyb v ose šídla (max. 45°, raději méně) s rovným zápěstím, aby jsme ho nezatěžovali. Šídlem nesmíme

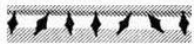
kývat do stran, otvor by byl nevzhledný a hrozí zlomení hrotu u silných materiálů. Správná orientace hrotu je jasně definováno níže a taktéž nám zajistí vzhledný steh.

Sklon šídla

Správně

- šídlo je uloženo jednou ploškou rovnoběžně s linií stehu, stále ve stejném směru

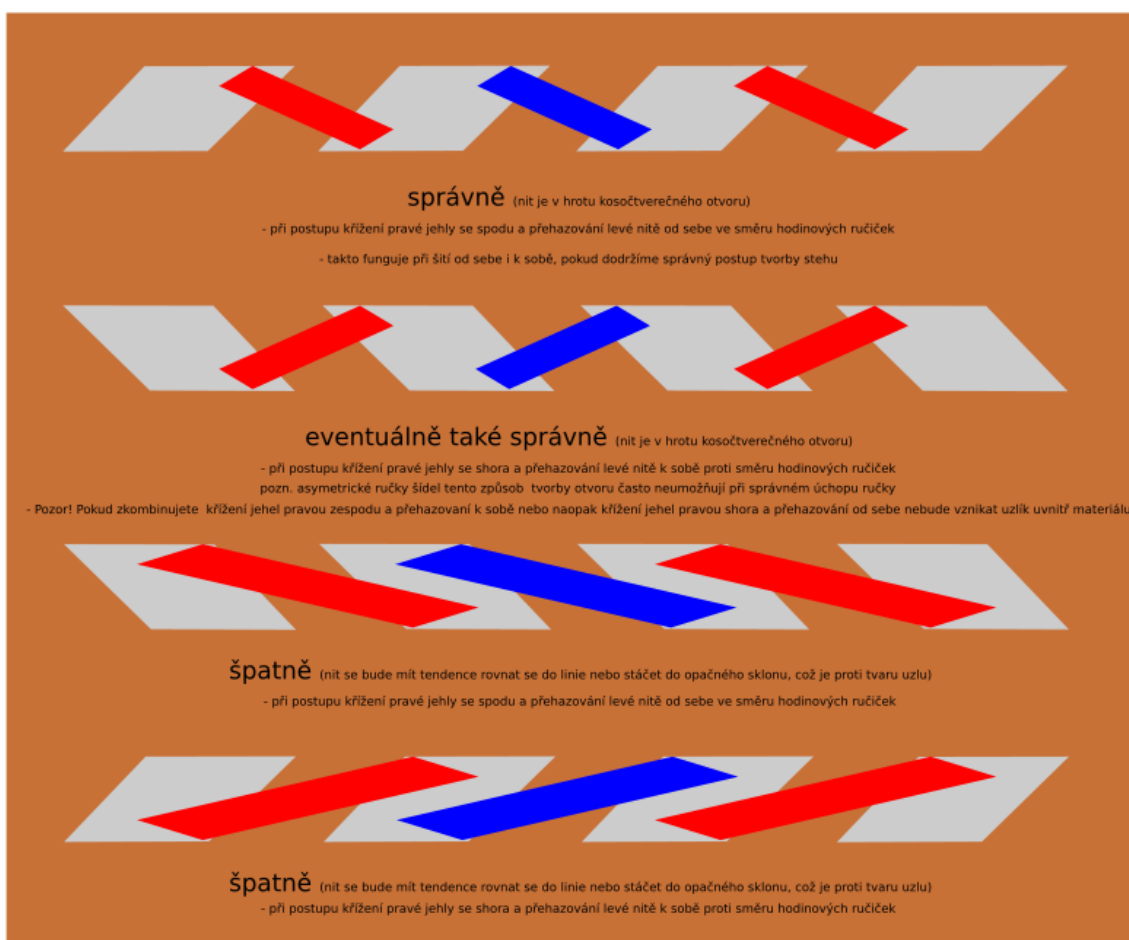
Špatně

- šídlo je orientováno ostřím k okraji materiálu a hrozí proříznutí, nepravidelné otočení

Špatně

- šídlo je orientováno ostřím k sousednímu otvoru a hrozí proříznutí při dotahování stehu

Jiné tvary šídla: Setkáte s různě prohnutými šídli, ty jsou obvykle využívány obuvníky/čalouníky pro šití v ploše a pro běžné brašnářské a sedlářské výrobky je nevyužijete. Dále můžete pořídit šídla s kulatým profilem, která neslouží k základnímu postupu šití, ale pro roztahování otvorů při ukončování šití “zapošitím” nebo značení na materiál při měření a obkreslování šablon.

postup “sedlářského” stehu: Popisují užití pro praváka, kdy se předpokládá, že naznačený steh je na pravé straně a šijeme směrem k sobě. Avšak musíte být schopni šít i směrem od sebe pro různé situace.

V pravé ruce držíte jednu jehlu a šídlo - přehazujete si jehlu mezi dvěma pozicemi 1. mezi ukazovákem a prostředníkem, když užíváte šídlo a 2. mezi palcem ukazovákem (šídlo se v tu dobu přesouvá do úhlu mezi palcem ukazovákem) při vpichu. V levé ruce máte pouze druhou jehlu.

1. Šídlem provedete vpich šídlem a připravíte otvor pro jehly
2. Provedete vpich z levé strany jehlou do otvoru a protáhnete jehlu téměř skrz, pravou rukou s jehlou podložíte pravou jehlu do kříže cca v polovině ze spodu. Uchopíte obě jehly

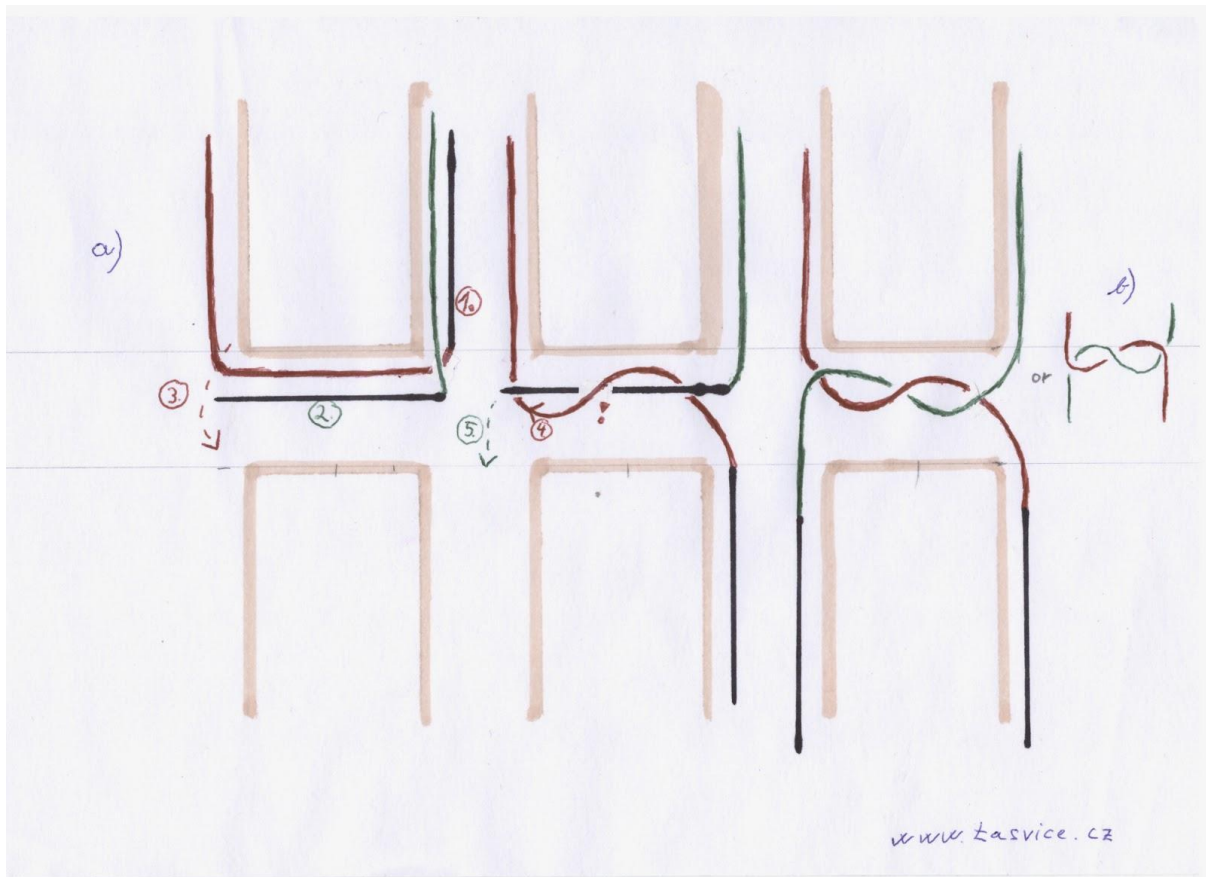
ve spojení do kříže a vytáhnete levou jehlu. Potáhnete dratev tak, aby vlevo zůstala malá část volné dratve.

3. Aniž byste pustili zkřížené jehly provedete vpich pravou jehlou do otvoru zprava ve snaze být jehlou blíže k sobě (spodní jehla se dostane nahoru), před levou dratví (levá ruka je volná a tedy může levou dratve v otvoru před vpichem odtáhnout od sebe palcem a ukazovákem). Jehlu neprotahujeme zcela skrz otvor.

4. Levá ruka přehodí levou dratev přes hrot pravé jehly směrem odspodu dopředu (tedy ve směru hodinových ručiček, pokud bychom se dívali zleva na materiál) a zároveň lehce potáhne dratev zpět (pokud bychom omylem uvnitř otvoru napíchlí pravou jehlou levou dratev, tak to zjistíme a snadno ji z hrotu jehly odstraníme)

4. Vytáhneme levou rukou pravou jehlu a uzel dotáhneme (často malíčky/prsteníčky obou rukou těsně u materiálu).

- alternativou je postupovat tak, aby vznikl obrácený uzel na obrázku b), postup však musíme upravit (jehlu přikládáme kříže shora, při pohybu se dostává dolů a nahazujeme ze spodu směrem k sobě protisměru hodinových ručiček). Důležité je tyto postupy nekombinovat v jedné linii šití, protože sklon výsledného uložení stehu by byl střídavý a nevzhledný.

ukončení stehu: Nejčastěji ukončujeme “zapošitím”, tedy roztažením posledních otvorů kulatým šídlem, abychom nepoškodili dratev již v otvoru uloženou a šijeme minimálně 2 stehy zpět (dva stehy budou zdvojené). Následně dratev uřízneme těsně u materiálu, v případě syntetické dratve zapálíme ohněm a zatlačíme konce do otvoru. Druhou možností je “uzel mezi vrstvy”, kdy při posledním stehu musíme vyjet objemi jehlami mezi sešíváný materiál na hranu, udělat dvojitý uzlík, uříznout dratev a uzlík zastrčit mezi sešíváné vrstvy, řešení je to estetičtější, ale méně pevné. Samozřejmě je možné tyto dvě varianty spojit a

provést zapošíť zpět a uzel mezi vrstvami (například pokud vyžadujeme pevnost, ale nedaří se nám efektivně zastrčit zatavené konce u tenkého materiálu a silnější dratve).

Videa, kde je přibližně shodný postup:

<https://youtu.be/ELSBYbENz2U>

nebo

<https://youtu.be/elcS6fCEI38>